

คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ

รายงานการประชุม

คณะอนุกรรมการพัฒนานโยบายและประสานงานกระบวนการยุติธรรมจังหวัดชายแดนภาคใต้
ครั้งที่ ๑/๒๕๕๘

วันอังคารที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๕๘ เวลา ๑๐.๐๐ น.

ณ ห้องประชุมกระทรวงยุติธรรม ๒ ชั้น ๘ อาคารราชบุรีดิเรกฤทธิ์ (อาคารเอ)

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษาฯ กรุงเทพมหานคร

ผู้มาประชุม

๑. ปลัดกระทรวงยุติธรรม
นายชาญเชาวน์ ไชยานุกิจ
รองปลัดกระทรวงยุติธรรม รักษาการแทนปลัดกระทรวงยุติธรรม	ประธานอนุกรรมการ
๒. นายกอบเกียรติ กสิวิวัฒน์
รองปลัดกระทรวงยุติธรรม	รองประธานอนุกรรมการ
๓. อธิบดีผู้พิพากษาภาค ๙
นางภคมนันท์ เมธีธรรมาภรณ์	อนุกรรมการ
๔. อธิบดีอัยการภาค ๙
นายไพบุลย์ ถาวรวิจิตร
รองอธิบดีอัยการภาค ๙	อนุกรรมการ
๕. ผู้อำนวยการสำนักงานกิจการยุติธรรม
นายพลสิทธิ์ อัสววัฒนาพร	อนุกรรมการ
๖. รองเลขาธิการศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้
นายกิตติ สุระคำแหง
ผู้อำนวยการสำนักบริหารงานยุติธรรม	อนุกรรมการ
๗. รองผู้บัญชาการศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้
พลตำรวจตรี วัลลภ ประทุมเมือง	อนุกรรมการ
๘. ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม
นายสืบพงษ์ ศรีพงษ์กุล
ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ประจำสำนักประธานศาลฎีกา	อนุกรรมการ
๙. ผู้แทนสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย
นางสาวสมทรง บุญญภัทโร
หัวหน้ากลุ่มงานประสานการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้	อนุกรรมการ

๑๐. ผู้แทนสภาพนายความ
นายไอฟาร กุลวิจิตร
กรรมการบริหารสภาพนายความ ภาค ๙
และประธานสภาพนายความ ภาค ๙
อนุกรรมการ
๑๑. รองผู้อำนวยการสำนักงานกิจการยุติธรรม
นายสมณ พรหมรส
อนุกรรมการและเลขานุการ
๑๒. ผู้อำนวยการสำนักบริหารงานยุติธรรม ศอ.บต.
นายสิทธิศักดิ์ โต๊ะกู
และผู้อำนวยการส่วนงานอำนาจการและยุทธศาสตร์
อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๓. ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและประสานแผนกระบวนการยุติธรรม
สำนักงานกิจการยุติธรรม
นายชาติรี จันทร์เพ็ญ
อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ผู้ไม่มาประชุม

รองผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า ที่ได้รับมอบหมาย ติตราชการ

ผู้เข้าร่วมประชุม

๑. นางสาววันรพี ขาวสะอาด
นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการพิเศษ
สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม
๒. นางสาวขวัญหญิง มั่นสะอาด
นักวิชาการยุติธรรมปฏิบัติการ
สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม
๓. นางสาวนวลแพร กุลธำรง
นักวิชาการยุติธรรมปฏิบัติการ
สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม
๔. นายทวีพงษ์ แก่นพินิจ
นักวิชาการยุติธรรมปฏิบัติการ
สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม
๕. นายสายชล ยังรอด
ผู้อำนวยการกองงานคณะกรรมการพัฒนาการ
บริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ
๖. นางสาวอรรณพ ปานคง
นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการพิเศษ
สำนักงานกิจการยุติธรรม
๗. นางสาวปริยาณัฐ จรุงจิตร
นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการพิเศษ
สำนักงานกิจการยุติธรรม
๘. นางสาวชีวัน สุ่มงคล
นักวิชาการยุติธรรมปฏิบัติการ
สำนักงานกิจการยุติธรรม

เริ่มประชุม

เวลา ๑๐.๐๐ น.

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งที่ประชุมทราบ

ประธานฯ ได้แจ้งให้ที่ประชุมทราบว่า วัตถุประสงค์ของการจัดประชุมคณะอนุกรรมการพัฒนานโยบายและประสานงานกระบวนการยุติธรรมจังหวัดชายแดนภาคใต้ ครั้งที่ ๑/๒๕๕๘ นั้น เพื่อเป็นการปรับตัวของกระบวนการยุติธรรมในการเตรียมความพร้อมสำหรับกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุข

/ในการแก้ไข...

ในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ตามข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรี ซึ่งฝ่ายเลขานุการฯ จะนำเสนอในวาระเพื่อพิจารณาต่อไป

ทั้งนี้ ฝ่ายเลขานุการฯ ได้แจ้งคำสั่งคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ที่ ๔/๒๕๕๘ ลงวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๕๘ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนานโยบายและประสานงานกระบวนการยุติธรรมจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้คณะกรรมการทราบว่า คณะกรรมการชุดนี้มีองค์ประกอบคณะกรรมการฯ จำนวน ๑๔ ท่าน มีปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นประธาน รองปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นรองประธาน และผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๑๓ ท่าน ร่วมเป็นคณะกรรมการฯ โดยมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๑. ศึกษา วิเคราะห์และวิจัยสถานการณ์ ประเด็นปัญหาและสาเหตุที่เกี่ยวข้องในการบริหารงานยุติธรรมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อเสนอแนะนโยบาย ยุทธศาสตร์ แนวทาง และมาตรการการบริหารงานยุติธรรมให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่และความต้องการของประชาชน

๒. ประสานงานระหว่างหน่วยงาน องค์กรหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินงานตามนโยบาย ยุทธศาสตร์ แนวทางและแก้ไขข้อขัดข้องที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารงานยุติธรรมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

๓. เสนอแนะ สนับสนุนหรือจัดทำแผนงาน โครงการที่สำคัญและงบประมาณดำเนินการแก่หน่วยงานในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ในมิติงานกระบวนการยุติธรรม โดยคำนึงถึงหลักนิติธรรม และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

๔. ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบาย ยุทธศาสตร์และแนวทางที่กำหนดไว้ รวมทั้งเสนอแนะและให้ความเห็นเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายและแนวทางการบริหารงานยุติธรรมต่อคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๕. ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานยุติธรรมและผลการดำเนินงานตามนโยบาย ยุทธศาสตร์และแนวทางที่กำหนด รวมทั้งจัดประชุม สัมมนา และฝึกอบรมแก่บุคลากรของหน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

๖. แต่งตั้งคณะทำงานหรือมอบหมายบุคคลหรือหน่วยงาน ให้เป็นผู้รับผิดชอบเพื่อดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด ตามที่คณะกรรมการฯ เห็นสมควร

มติที่ประชุม รับทราบ

ระเบียบวาระที่ ๒ เรื่องเพื่อทราบ

๒.๑ รายงานการประชุมคณะกรรมการนโยบายและประสานงานกระบวนการยุติธรรมจังหวัดชายแดนภาคใต้ ครั้งที่ ๓/๒๕๕๖ เมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๖

ฝ่ายเลขานุการฯ ได้แจ้งให้ที่ประชุมทราบว่า ตามที่ได้มีการประชุมคณะกรรมการพัฒนานโยบายและประสานงานกระบวนการยุติธรรมจังหวัดชายแดนภาคใต้ ครั้งที่ ๓/๒๕๕๖ เมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๖ ณ โรงแรมบุรีศรีภู บูติกโฮเต็ล หาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ฝ่ายเลขานุการฯ ได้สรุปรายงานการประชุมดังกล่าวเป็นที่เรียบร้อยแล้ว แต่ได้มีการรับรองรายงานการประชุมดังกล่าวเนื่องจากการปรับปรุงองค์ประกอบคณะกรรมการฯ ทำให้อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการฯ ชุดเดิมสิ้นสุดลง ดังนั้น จึงขอให้คณะกรรมการฯ ที่แต่งตั้งขึ้นใหม่นี้รับทราบรายงานการประชุม ทั้งนี้ จากการประชุมครั้งที่ผ่านมามีการพิจารณา ๒ ประเด็นสำคัญ คือ ๑. แนวทางการบูรณาการการดำเนินงานด้านนิติวิทยาศาสตร์จังหวัดชายแดน

/ภาคใต้...

ภาคใต้และแผนดำเนินงานร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ ๒. งบประมาณและแผนงานพัฒนางาน สอบสวนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของศูนย์ปฏิบัติการสำนักงานตำรวจแห่งชาติส่วนหน้า

มติที่ประชุม รับทราบ

๒.๒ รายงานผลการดำเนินโครงการขับเคลื่อนเพื่อบูรณาการและติดตามผลการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการยุติธรรมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และโครงการเสวนา แนวทางการสร้างสันติภาพและความสมานฉันท์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ฝ่ายเลขานุการฯ ได้แจ้งให้คณะอนุกรรมการทราบว่ามีว่าตลอดระยะเวลาสองปีที่ผ่านมาสำนักงานกิจการยุติธรรมไม่ได้มีการจัดประชุมคณะอนุกรรมการฯ แต่สำนักงานฯ ได้มีการดำเนินโครงการ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างต่อเนื่อง โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ ประกอบด้วย ๒ โครงการ ดังนี้

๑. โครงการขับเคลื่อนเพื่อบูรณาการและติดตามผลการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการยุติธรรมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีผู้เข้าร่วมโครงการประกอบด้วย ผู้ปฏิบัติงานทั้งเชิงนโยบายและปฏิบัติ ทั้งนี้ ที่ประชุมได้สรุปสภาพปัญหาในการพัฒนาประสิทธิภาพการ ดำเนินคดีความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ๔ ด้าน ดังนี้ (๑) ด้านกฎหมาย การกำหนดคานียามของ “คดีความมั่นคง” กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ใช้อยู่ไม่เอื้ออำนวยต่อการสอบสวน เช่น ระยะเวลาในการ ควบคุมตัวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนน้อยเกินไป การไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลของเอกชนได้ พยานบุคคลมักไม่มา เบิกความ (๒) ด้านความปลอดภัยระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ พบปัญหาจากการดักซุ่มโจมตีหลังเกิดเหตุ ส่งผลให้ เจ้าหน้าที่ไม่สามารถเข้าสถานที่เกิดเหตุเพื่อเก็บพยานหลักฐานได้อย่างรวดเร็ว และปัญหาแพทย์ไม่สามารถ มาชั้นสูตรพลิกศพในสถานที่เกิดเหตุได้ (๓) ด้านระบบข้อมูลความมั่นคงและพยานหลักฐาน ปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ มีการจัดเก็บข้อมูลคดีความมั่นคงอย่างเป็นระบบ บางครั้งไม่มีการส่งต่อข้อมูลคดี และ (๔) ด้านบริหารงาน บุคคล บุคลากรมีปรับเปลี่ยนโยกย้ายบ่อย รวมไปถึงการขาดงบประมาณ/อุปกรณ์ ไม่ทันสมัยและไม่เพียงพอ

โดยที่ประชุมได้มีข้อเสนอแนะให้มีการกำหนดนิยาม “คดีความมั่นคง” ว่าควรมีความ ชัดเจน ให้มีการจัดทำแนวทางปฏิบัติในการเก็บหลักฐานในสถานที่เกิดเหตุ รวมถึงการพัฒนาบุคลากรเพื่อสร้าง ความเชี่ยวชาญอย่างต่อเนื่อง

๒. โครงการเสวนาแนวทางการสร้างสันติภาพและความสมานฉันท์ในพื้นที่จังหวัด ชายแดนภาคใต้ โดยมีผู้นำชุมชน ผู้มีส่วนได้เสีย และผู้ได้รับผลกระทบเข้าร่วมสัมมนา ซึ่งได้มีการร่วมกันเสนอ ปัญหาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่ามีปัญหาดังนี้ (๑) ด้านกฎหมาย ปัญหากฎหมายที่มีอยู่ ในปัจจุบันถูกตราขึ้นโดยผู้มีอำนาจ และเพื่อเอื้อประโยชน์ให้แก่คนบางกลุ่ม รวมทั้งยังมีช่องว่างทางกฎหมาย และประเด็นสำคัญคือประชาชนไม่เข้าใจกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม (๒) ด้านการบริการ/การปฏิบัติงาน ของเจ้าหน้าที่รัฐ ได้แก่ การแก้ปัญหาคารกปิดล้อม/ตรวจค้น/จับกุม ไม่มีการประสานงานหรือแจ้งผู้นำชุมชน ในพื้นที่ก่อน หน่วยงานไม่แจ้งความคืบหน้าของคดีให้แก่ผู้เสียหายหรือผู้ได้รับผลกระทบได้รับทราบ การบริการ ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร รัฐไม่สามารถดำเนินการช่วยเหลือเยียวยา ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบได้อย่างเต็มที่และยั่งยืน (๓) ด้านการสื่อสาร/ประชาสัมพันธ์ ขาดการสื่อสาร ชี้แจงทำความเข้าใจกับประชาชนในข้อเท็จจริงต่างๆ เกี่ยวกับเหตุการณ์ความไม่สงบและคดีความ ที่เกิดขึ้น รวมถึงการให้ข้อมูลของรัฐเกี่ยวกับเหตุการณ์ความไม่สงบหรือคดีความต่อประชาชนไม่กระจ่าง/ ไม่ชัดเจน และ (๔) ด้านข้อมูล/พยานหลักฐาน ได้แก่ ประชาชนไม่กล้าแจ้งข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ กับภาครัฐ เนื่องจากกังวลเรื่องความปลอดภัย และเห็นว่ารัฐไม่ให้การคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลอย่างจริงจัง

ทั้งนี้ ข้อเสนอแนะจากที่ประชุมเสนอให้มีการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมให้แก่ประชาชน การพัฒนาระบบการช่วยเหลือเยียวยา และสร้างความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเรื่องการเคารพอัตลักษณ์วิถีชีวิตของคนในพื้นที่ ตลอดจนพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมให้มีคุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึกที่ดีในการทำหน้าที่และให้บริการประชาชน

ประเด็นอภิปราย

ประธานฯ ได้สังเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมประชุม/สัมมนาตามโครงการดังกล่าว ประกอบด้วย ๓ ประเด็น ดังนี้

๑. ปัญหาพื้นฐานโดยภาพรวมของกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ ปัญหาความล่าช้าและปัญหาบุคลากร

๒. มุมมองของภาคประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมโดยภาพรวม คือ ความเข้าใจและความรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมยังไม่สมบูรณ์ ตลอดจนประสิทธิภาพและความล่าช้าของกระบวนการยุติธรรม

๓. ปัญหาที่มีลักษณะเฉพาะของจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ การกำหนดนิยาม “คดีความมั่นคง” และการจัดการฐานข้อมูลต่างๆ ซึ่ง ๒ ประเด็นดังกล่าว มีความสอดคล้องกับข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรีเกี่ยวกับงานยุติธรรมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งจะกล่าวในระเบียบวาระเพื่อพิจารณาต่อไป

มติที่ประชุม รับทราบ

๒.๓ การสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการ/คณะอนุกรรมการ/คณะทำงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

ฝ่ายเลขานุการฯ ได้แจ้งให้ที่ประชุมทราบว่า คณะอนุกรรมการพัฒนานโยบายและประสานงานกระบวนการยุติธรรมจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้มีการจัดตั้งขึ้นครั้งแรกตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๑ และตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการต่างๆ ขึ้นมามากมายเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยล่าสุดเมื่อวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ได้มีประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๙๘/๒๕๕๗ เรื่อง การแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยกำหนดให้มีคณะกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (คปต.) ทั้งนี้ ประธานกรรมการคปต. ได้มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการด้านการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีปลัดกระทรวงยุติธรรม เป็นประธานอนุกรรมการ และคณะอนุกรรมการเพิ่มประสิทธิภาพด้านคดีในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เป็นประธานอนุกรรมการ เมื่อฝ่ายเลขานุการฯ ได้พิจารณาถึงอำนาจหน้าที่ของคณะอนุกรรมการดังกล่าวข้างต้นแล้ว เห็นว่ากลไกการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการพัฒนานโยบายและประสานงานกระบวนการยุติธรรมจังหวัดชายแดนภาคใต้ และคณะอนุกรรมการทั้ง ๒ ชุด มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการดำเนินงานซึ่งกันและกันในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ประเด็นอภิปราย

ประธานฯ ได้ชี้แจงรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับแผนภาพความเชื่อมโยงระหว่างคณะกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (คปต.) และคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (เอกสารประกอบการประชุมคณะอนุกรรมการฯ หน้า ๓๗) ว่า คปต. จะทำหน้าที่ในการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติซึ่งอยู่ภายใต้กรอบของประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ฉบับที่ ๙๘/๒๕๕๗ เรื่องการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีคณะอนุกรรมการจำนวน ๒ ชุด ได้แก่

/๑. คณะอนุกรรมการ...

๑. คณะอนุกรรมการด้านการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ
๒. คณะอนุกรรมการเพิ่มประสิทธิภาพด้านคดีในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งจะทำหน้าที่ในการขับเคลื่อนและติดตามผลการดำเนินงาน

ในส่วนของคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ซึ่งอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๙ มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์กระบวนการยุติธรรมโดยภาพรวม โดยจะบูรณาการและประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมและหน่วยงานต่างๆ รวมถึงภาคประชาสังคมในภาพรวม เพื่อกำหนดทิศทาง นโยบาย ให้ไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน ทั้งนี้ คณะอนุกรรมการพัฒนานโยบายและประสานงานกระบวนการยุติธรรมจังหวัดชายแดนภาคใต้ จะทำหน้าที่ภายใต้คณะกรรมการฯ ซึ่งมีความสำคัญอย่างมากในการทำงานคู่ขนานไปกับ คปต. โดยจะมีกระบวนการทำงานแบบสอดคล้องประสานในลักษณะทวนเข็มนาฬิกา ทั้งนี้ กระบวนการดำเนินงานจะมีดังนี้

๑. คณะอนุกรรมการพัฒนานโยบายและประสานงานกระบวนการยุติธรรมจังหวัดชายแดนภาคใต้ นำเสนอนโยบายหรือข้อเสนอแนะผ่านคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ
๒. คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาตินำเสนอนโยบายหรือข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี
๓. คณะรัฐมนตรีสั่งการผ่าน คปต. เพื่อให้มีการดำเนินการตามนโยบายหรือแนวปฏิบัติตามที่คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาตินำเสนอ

กระทรวงยุติธรรม โดยสำนักงานกิจการยุติธรรมทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ และในขณะเดียวกันจะเป็นผู้ประสานงานกับคณะอนุกรรมการภายใต้ คปต. ผ่านทางสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม

มติที่ประชุม รับทราบ

๒.๔ ข้อสั่งการนายกรัฐมนตรีเกี่ยวกับงานยุติธรรมในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ฝ่ายเลขานุการฯ ได้แจ้งให้ที่ประชุมทราบว่านายกรัฐมนตรีได้ให้ความสำคัญในการแก้ปัญหาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้กระบวนการพูดคุยซึ่งอยู่ภายใต้นโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในการเปิดพื้นที่เพื่อเปลี่ยนแนวทางการต่อสู้ด้วยความรุนแรงมาเป็นการต่อสู้ด้วยสันติวิธี และเป็นการสร้างหลักประกันความต่อเนื่องและความเชื่อมั่นของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ทุกกลุ่ม ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุข โดยได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจทางนโยบาย กำหนดทิศทาง และสนับสนุนกระบวนการพูดคุยฯ โดยมีนายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ ทั้งนี้ จากการประชุมคณะกรรมการอำนวยการพูดคุยฯ ได้มีข้อสั่งการที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในประเด็นดังต่อไปนี้

๑. ข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรีซึ่งให้ไว้ในการประชุมคณะกรรมการอำนวยการพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน ๓ ครั้ง

๑.๑ การประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๕๘ เมื่อวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๕๘ ได้มอบหมายให้สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.)หารือกับกระทรวงยุติธรรม สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานเลขาธิการศาลยุติธรรม และ กอ.รมน. เพื่อหามาตรการเสริมประสิทธิภาพ

ในการใช้กฎหมายตามมาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ และอาจพิจารณามาตรการทางกฎหมายอื่นๆ เพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

๑.๒ การประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๕๘ เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๘ รับทราบผลการประชุมคณะอนุกรรมการเฉพาะกิจพิจารณามาตรการทางกฎหมายเพื่อสนับสนุนกระบวนการพูดคุยฯ ครั้งที่ ๑/๒๕๕๘ ซึ่งกล่าวถึงเครื่องมือในการอภัยแก่ผู้เห็นต่างที่ต้องการกลับตัวเข้าสู่สังคมปกติมีเพียงพอแล้ว ได้แก่

๑) การใช้มาตรา ๒๑ ของพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑

๒) การใช้มาตรา ๒๑ ของพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓

๓) โครงการพาคนกลับบ้านของ กอ.รมน.ภาค ๔

๔) การใช้มาตรการพักการลงโทษหรือมาตรการอื่นแทนการจำคุกโดยศาลสั่งตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๙/๒

นอกจากนี้ นายกรัฐมนตรีได้มีข้อสั่งการเกี่ยวกับการแก้ปัญหาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนี้

๑) ให้ ศอ.บต. ร่วมกับ กระทรวงยุติธรรม รวบรวมรายชื่อผู้ต้องขังและผู้ที่มีหมายจับคดีความมั่นคงที่เข้าหลักเกณฑ์ตามกระบวนการใช้ มาตรา ๒๑ ของพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑

๒) ให้กระทรวงยุติธรรม พิจารณากำหนดแนวทางที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม เพื่อดึงดูดให้ผู้เห็นต่างจากรัฐเข้ามาสู่กระบวนการตามมาตรา ๒๑ ของพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๑ ของพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

๓) ให้กระทรวงยุติธรรม จัดให้มีคู่มือประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะในจังหวัดชายแดนภาคใต้

๑.๓ การประชุมครั้งที่ ๓/๒๕๕๘ เมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๘ นายกรัฐมนตรีมีข้อสั่งการ ดังนี้

๑) ให้จัดทำฐานข้อมูล และบัญชีรายชื่อผู้ต้องขังคดีความมั่นคงที่อยู่ในข่ายรับการพักโทษได้

๒) ให้รวบรวมเครื่องมือทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้อภัย และการพักโทษผู้กระทำความผิด รวมถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา และการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ

๓) ให้เน้นประชาสัมพันธ์และปฏิบัติการข่าวสาร (IO) ในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายที่สนับสนุนกระบวนการพูดคุยฯ

๒. มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๘

๑) ให้ดำเนินการทบทวนการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินฯ ในพื้นที่ที่หมดความจำเป็น และทบทวนการโอนอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของรัฐมนตรีมาเป็นของนายกรัฐมนตรี

๒) ให้รวบรวมข้อมูลผู้ที่ถูกดำเนินคดีในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้และพิจารณาให้เป็นธรรม

๓. มติที่ประชุมสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ เรื่องการพิจารณาการโอนอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของรัฐมนตรีมาเป็นของนายกรัฐมนตรี ภายใต้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๘ ได้แก่ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร กระทรวงยุติธรรม ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้จัดประชุมเมื่อวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ และมีมติให้มีการจัดตั้งคณะทำงานเพื่อพิจารณาการโอนอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของรัฐมนตรีมาเป็นของนายกรัฐมนตรี ร่วมกับหน่วยงานปฏิบัติ จากนั้นนำเสนอคณะกรรมการพัฒนานโยบายและประสานงานกระบวนการยุติธรรมจังหวัดชายแดนภาคใต้ และจัดส่งความเห็นให้ คปต. และ กบฉ. ก่อนเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

ประเด็นอภิปราย

ประธานฯ มีข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า จากข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรีหรือมติที่ประชุม คณะกรรมการอำนวยการพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ และจากการประชุมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ทิศทางในการแก้ปัญหากระบวนการยุติธรรมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จะเน้นการส่งเสริมกระบวนการสร้างสันติภาพ โดยแบ่งเป็น ๒ ส่วน ได้แก่ เรื่องของคดีและกระบวนการบริหารจัดการหลังจากการดำเนินคดีแล้วเสร็จ ซึ่งเป็นที่มาของการจัดประชุมคณะกรรมการในครั้งนี้ เพื่อพิจารณาว่ากระบวนการยุติธรรมควรจะปรับตัวไปในทิศทางใด

มติที่ประชุม รับทราบ

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องเพื่อพิจารณา

แนวทางการดำเนินงานของคณะกรรมการเพื่อสนับสนุนข้อสั่งการนายกรัฐมนตรีเกี่ยวกับงานยุติธรรมในจังหวัดชายแดนภาคใต้

๑. มาตรการเสริมประสิทธิภาพในการใช้กฎหมายตามมาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ และมาตรการทางกฎหมายอื่นๆ เพื่อสนับสนุนการกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุข

ฝ่ายเลขานุการฯ แจ้งให้ที่ประชุมทราบว่าจากข้อสั่งการคณะกรรมการอำนวยการพูดคุยฯ ครั้งที่ ๑/๒๕๕๘ มอบหมายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหามาตรการเสริมประสิทธิภาพในการใช้กฎหมายตามมาตรา ๒๑ พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ ทั้งนี้ จากการประชุม คณะกรรมการเฉพาะกิจพิจารณามาตรการทางกฎหมายเพื่อสนับสนุนกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ ครั้งที่ ๑/๒๕๕๘ ได้เสนอเครื่องมือในการให้อภัยแก่ผู้เห็นต่างที่ต้องการกลับตัวเข้าสู่สังคมปกติ ซึ่งมีเพียงพอแล้ว ประกอบด้วย

๑) การใช้มาตรา ๒๑ ของพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑

๒) มาตรา ๒๑ ของพระราชบัญญัติองค์การอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓

๓) โครงการพาคนกลับบ้าน ของ กอ.รมน.ภาค ๔

๔) มาตรการพักการลงโทษหรือมาตรการอื่นแทนการจำคุกโดยศาลสั่งตามกฎหมาย

วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๙/๒

/และจากการ...

และจากการประชุมคณะกรรมการอำนวยการพูดคุยฯ ครั้งที่ ๒/๒๕๕๘ มีข้อสั่งการให้กระทรวงยุติธรรมพิจารณากำหนดแนวทางเพื่อดึงดูดให้ผู้เห็นต่างเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามมาตรา ๒๑ พิจารณากำหนดทิศทางที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม และข้อสั่งการคณะกรรมการอำนวยการพูดคุยฯ ครั้งที่ ๓/๒๕๕๘ ให้กระทรวงยุติธรรมรวบรวมเครื่องมือทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้อภัย และการพักโทษ ผู้กระทำผิด รวมถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา และการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ ทั้งนี้ ฝ่ายเลขานุการฯ ขอให้ที่ประชุมพิจารณาเครื่องมือในการให้อภัยแก่ผู้เห็นต่างที่ต้องการกลับตัวที่คณะกรรมการเฉพาะกิจได้นำเสนอ พร้อมข้อเสนอแนะแนวทางที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม

ประเด็นอภิปราย ที่ประชุมได้มีการแสดงความคิดเห็นซึ่งสามารถสรุปประเด็นต่างๆ ดังนี้

๑. ประธาน ฯ ได้ชี้แจงในภาพรวมถึงความสัมพันธ์ของวาระเพื่อพิจารณา ซึ่งได้แก่ (๑) มาตรการเสริมประสิทธิภาพในการใช้กฎหมายตามมาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ และมาตรการทางกฎหมายอื่นๆ เพื่อสนับสนุนกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุข (๒) การจัดทำฐานข้อมูลเพื่อสนับสนุนกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุข (๓) การประชาสัมพันธ์และปฏิบัติการข่าวสาร (Information Operations : IO) เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ จขต. รวมทั้งกฎหมายที่สนับสนุนกระบวนการพูดคุยฯ และ (๔) แนวทางการทบทวนการโอนอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของรัฐมนตรีมาเป็นของนายกรัฐมนตรี ภายใต้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๘ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ว่ามีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ มาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงฯ เป็นกรอบทางกฎหมายในการนำไปสู่กระบวนการสร้างสันติสุข ซึ่งการจะนำบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดีเข้าสู่กระบวนการหรือเครื่องมือที่กำหนดจำเป็นต้องมีการจัดทำฐานข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วนสมบูรณ์ ในขณะเดียวกันจำเป็นต้องมีการสื่อสารสาธารณะหรือการปฏิบัติการข้อมูลข่าวสารเพื่อสนับสนุนกระบวนการสร้างสันติภาพให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้ การใช้มาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงฯ ต้องมีการพิจารณาพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๘ ด้วย

๒. ผู้แทนศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้และกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า ได้ชี้แจงรายละเอียดโครงการพาคนกลับบ้าน

โครงการพาคนกลับบ้าน มีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความคิดเห็นแตกต่างจากรัฐ หรือผู้ที่ต่อสู้กับรัฐด้วยวิธีรุนแรง หันกลับมาแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี โดยการออกมารายงานตัวแสดงตน ขณะที่ฝ่ายรัฐยินดีให้ความช่วยเหลือเรื่องความเป็นธรรม ทั้งนี้ กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการ ประกอบด้วย

กลุ่มที่ ๑ กลุ่มบุคคลที่ตกใจ/สงสัย โดยเข้าใจว่าตนเองมีหมายจับหรือถูกขึ้นบัญชี blacklist

กลุ่มที่ ๒ กลุ่มบุคคลที่มีหมายจับ พรก. ซึ่งแบ่งเป็น ๔ ก ดังนี้

ก ๑ หมายถึง บัญชีหมายจับ พรก. ที่มีระยะเวลาไม่ถึง ๓ เดือนนับแต่วันออกหมาย

ก ๒ หมายถึง บัญชีหมายจับ พรก. ที่มีระยะเวลาดังแต่ ๓ เดือนขึ้นไปและจากการสืบสวนน่าเชื่อว่าผู้ถูกออกหมายจับไม่อาจจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับการเกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน

ก ๓ หมายถึง บัญชีหมายจับ พรก. ที่มีระยะเวลาดังแต่ ๓ เดือนขึ้นไปและจากการสืบสวนน่าเชื่อว่าผู้ถูกออกหมายจับมีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน ซึ่งยังจำเป็นต้องซักถาม

ก ๔ หมายถึง บัญชีหมายเหตุฉบับ พรก. ซึ่งผู้ถูกออกหมายจับเป็นผู้ที่ถูกออกหมายจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ป.วิ.อาญา)

กลุ่มที่ ๓ กลุ่มบุคคลที่มีหมายจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งแบ่งเป็น ๓ อ ดังนี้

อ ๑ หมายถึง ผู้มีหมายจับตาม ป.วิ.อาญา มีพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวน และสำนวนการสืบสวนนั้นมีการขัดทอด

อ ๒ หมายถึง ผู้มีหมายจับตาม ป.วิ.อาญา มีพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวน และมีหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

อ ๓ หมายถึง ผู้มีหมายจับตาม ป.วิ.อาญา มีพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวน มีหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ และประจักษ์พยานที่มีการยืนยันตัวผู้กระทำความผิด หรือพยานแวดล้อมที่ชัดเจน

โดยเครื่องมือดำเนินการแก่ผู้เข้าร่วมโครงการพาคณกลับบ้าน ประกอบด้วย

(๑) วิธีการรับรอง/ทำความดี (โครงการทำความดีเพื่อแผ่นดิน) ใช้กับกลุ่มที่ตกใจ/สงสัย

(๒) วิธีการปลดหมาย ใช้กับกลุ่มที่มีหมายจับ พรก.

(๓) คณะกรรมการอำนวยความสะดวก ซึ่งจะทำหน้าที่ในการกลั่นกรองบุคคลที่มีหมายจับตาม ป.วิ.อาญา ตลอดจนการอำนวยความสะดวก/อำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่เข้าร่วมโครงการฯ

๓. ข้อสังเกตจากที่ประชุมเกี่ยวกับโครงการพาคณกลับบ้าน

- โครงการพาคณกลับบ้านมีความเกี่ยวเนื่องและเชื่อมโยงกับมาตรา ๒๑ พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยกระบวนการดำเนินงานของโครงการและพระราชบัญญัติฉบับนี้สามารถทำได้ ๒ ลักษณะ คือ ๑. ดำเนินการแบบคู่ขนาน และ ๒. ดำเนินการแบบเอื้อซึ่งกันและกัน

- ควรกำหนดหลักเกณฑ์ผู้ที่มีคุณสมบัติตามโครงการพาคณกลับบ้านให้ชัดเจนเป็นรูปธรรม และกระบวนการพาคณกลับบ้าน ควรต้องมีกฎหมายรองรับที่ชัดเจน สอดคล้องกับนโยบายทางอาญา เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้เข้าร่วมโครงการ และเป็นกลไกในการสนับสนุนกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุข

- ควรเน้นการประชาสัมพันธ์โครงการพาคณกลับบ้านให้แก่เจ้าหน้าที่และประชาชนเพื่อสร้างการรับรู้และเข้าใจในสาระสำคัญ และประโยชน์ของโครงการ

- การเพิ่มจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการพาคณกลับบ้าน จำเป็นต้องมีการขยายพื้นที่ควบคุมตามพระราชบัญญัติรักษาความมั่นคงฯ แทนพื้นที่ที่ถูกควบคุมโดยพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน

- ควรมีการเชื่อมโยงกันระหว่างโครงการพาคณกลับบ้านกับมาตรา ๒๑ พระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓

๔. ความคิดเห็นของที่ประชุมเกี่ยวกับมาตรา ๒๑ พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑

- สภาพปัญหาของมาตรา ๒๑ พระราชบัญญัติรักษาความมั่นคงฯ ประกอบด้วย

๑) กลุ่มเป้าหมายถูกจำกัดด้วยพื้นที่การประกาศใช้

๒) องค์กรประกอบตามกฎหมายต้องรับสารภาพทุกคดี

/๓) กระบวนการ...

๓) กระบวนการตัดสินใจชี้ขาดมีหลายขั้นตอน ทำให้ผู้เข้าสู่กระบวนการตาม มาตรา ๒๑ ขาดความเชื่อมั่น

๔) กฎหมายไม่ได้กำหนดให้การเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบเป็นขั้นตอนหนึ่ง ในการดำเนินการตามมาตรา ๒๑ ซึ่งการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบอาจเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ศาลเห็นว่าผู้กระทำ ผิดได้สำนึกผิดและสามารถกลับใจได้อย่างแท้จริง

๕) เงื่อนไขการจำกัดความของคำว่าประโยชน์กับความมั่นคงเมื่อผู้ต้องหา ให้การ จะส่งผลต่อความปลอดภัยของผู้ต้องหา

๖) กระบวนการดำเนินการตามขั้นตอนของแต่ละหน่วยงาน ยังคงมีปัญหา และไม่มีความชัดเจนในทางปฏิบัติ

ทั้งนี้ ได้มีการเสนอปัญหาในการดำเนินการ ๒ ประเด็น คือ

๑) ระยะเวลาในการควบคุมตัวระหว่างพนักงานสอบสวน และกอ.รมน. ยังซ้อนทับกันอยู่ ซึ่งส่งผลให้กระบวนการพิจารณามีความล่าช้า

๒) การให้อำนาจผู้ต้องหาในการยินยอมเข้ารับการอบรมและปฏิบัติตามเงื่อนไข อื่นๆ ตามมาตรา ๒๑ หากผู้ต้องหาปฏิเสธในภายหลังจะก่อให้เกิดช่องว่างของกฎหมาย

- การขยายพื้นที่ควบคุมตามพระราชบัญญัติรักษาความมั่นคงฯ และยกเลิกพื้นที่ ที่ถูกควบคุมโดยพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินนั้น จะต้องมีการประชาสัมพันธ์ และสร้างการรับรู้และเข้าใจแก่เจ้าหน้าที่ในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง

- การเกิดช่องว่างของกฎหมายเมื่อผู้ต้องหายินยอมแล้ว แต่ในภายหลังกลับปฏิเสธ ไม่ใช้มาตรการดังกล่าว จะดำเนินการอย่างไร

- ควรกำหนดกรอบขั้นตอนของการสอบสวนผู้มีความหมายจับตามมาตรา ๒๑ พระราชบัญญัติรักษาความมั่นคงฯ เพื่อความชัดเจนในการใช้ดุลพินิจของพนักงานสอบสวนในกระบวนการ สอบสวนข้อเท็จจริงของผู้ที่มีความหมายจับว่า กระทำการไปเพราะหลงผิดหรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ทั้งนี้ ได้เสนอแนะ ระเบียบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติในการกันตัวผู้ต้องหาที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ไว้เป็นพยานบุคคล พร้อมนี้ เห็นควรเพิ่มระยะเวลาในการตรวจพิสูจน์ทราบด้วย

- ควรมีแนวทางหรือมาตรการแก้ไขปัญหาคูหาการคุกคามของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับเรื่อง การรายงานตัวของผู้ที่ได้รับการถอนหมายจับตามตามมาตรา ๒๑ พระราชบัญญัติรักษาความมั่นคงฯ และพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินฯ

๕. ความคิดเห็นของที่ประชุมเกี่ยวกับพระราชกำหนดการบริหารราชการ ในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘

- การยกเลิกพื้นที่ที่ถูกควบคุมตามพระราชกำหนดการบริหารราชการ ในสถานการณ์ฉุกเฉิน ต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนประกอบกับต้องมีแนวทางการดำเนินการของ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่รัฐบาลในการประกาศยกเลิกพระราชกำหนดดังกล่าว

- จากข้อเสนอแนะของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการพิจารณาคำร้องขอจับกุมและ ควบคุมตัวบุคคลตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ โดยมีการแนะนำ เกี่ยวกับการเพิกถอนหมาย จฉ. ว่าเมื่อครบกำหนด ๑ ปีนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งออกหมายจับและควบคุมตัวแล้ว หากยังไม่สามารถจับกุมบุคคลตามหมายได้ ศาลอาจเรียกผู้ร้องมาสอบถามหรือจะเพิกถอนหมายจับและ ควบคุมตัวนั้นก็ได้ โดยกระบวนการเพิกถอนหมายนั้นมี ๒ ส่วน คือ ส่วนที่ ๑ ฝ่ายรัฐยื่นคำร้องเพื่อขอเพิกถอนหมาย

ส่วนที่ ๒ ศาลมีเครื่องมือหรือกลไกในการตรวจสอบระยะเวลาของหมาย ดังนั้น หากฝ่ายบริหารหรือฝ่ายรัฐมีการตรวจสอบกลุ่มบุคคลที่มีหมายเกิน ๑ ปี มาพิจารณาและยื่นคำร้องต่อผู้พิพากษาก็สามารถเพิ่มจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการพาคนกลับบ้านได้มากขึ้น ดังนั้น ควรให้ผู้ที่เกี่ยวข้องพิจารณาทำความเข้าใจเกี่ยวกับการออกหมาย ๓. ตามข้อสังเกตและระเบียบที่มีอยู่แล้ว

๖. ความคิดเห็นของที่ประชุมเกี่ยวกับประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

- การบริหารงานยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพ ต้องมีการใช้ข้อมูลและบริหารจัดการงานยุติธรรมที่เหมาะสม
- รัฐควรมีมาตรการการเยียวยาผู้เสียหายที่ชัดเจน ตลอดจนระบบการดูแลผู้ที่อยู่ในเรือนจำ มีการจัดระบบการดูแลโดยเฉพาะ เนื่องจากคนกลุ่มนี้เป็นผู้ที่มีอุดมการณ์มีโชาชาญกรรมทั่วไป
- กระบวนการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ต้องมีการจัดกลุ่มบุคคล (Classify) ที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน
- กระบวนการพูดคุยเพื่อสันติภาพจำเป็นต้องมีฐานข้อมูลที่ถูกต้องชัดเจน เพื่อกำหนดเป็นมาตรการในการต่อรอง ทั้งนี้ ฐานข้อมูลสำหรับทีมเทคนิคการพูดคุยในส่วนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ คือหมายที่ยังมีอายุความ

มติที่ประชุม

๑. ในการแก้ปัญหาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรใช้กรอบแห่งกฎหมายเป็นหลัก และโครงการพาคนกลับบ้านควรให้มีกฎหมายรองรับ มีการกำหนดหลักเกณฑ์โครงการที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม และสอดคล้องกับนโยบายทางอาญา รวมทั้งมีการจัดเก็บฐานข้อมูลเพื่อเอื้อต่อการดำเนินการตามมาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง และเป็นกลไกหนึ่งเพื่อสนับสนุนกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุข นอกจากนั้น ควรเน้นการประชาสัมพันธ์ให้แก่เจ้าหน้าที่และประชาชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างการรับรู้และเข้าใจในโครงการดังกล่าว

๒. ในขณะเดียวกันต้องมีการปรับข้อมูลและการบริหารจัดการมาตรา ๒๑ พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงฯ บางส่วน เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของพื้นที่ พร้อมนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเข้าใจทิศทางการบริหารจัดการไปในทิศทางเดียวกัน

๓. การขยายพื้นที่ควบคุมตามพระราชบัญญัติรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร และยกเลิกพื้นที่ที่ถูกควบคุมโดยพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินนั้น ต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนประกอบกับต้องมีแนวทางการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่รัฐบาลในการประกาศยกเลิกพระราชกำหนดดังกล่าว ทั้งนี้ ต้องมีการประชาสัมพันธ์ และสร้างการรับรู้และเข้าใจแก่เจ้าหน้าที่และประชาชนในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องด้วย

๔. มอบให้ฝ่ายเลขานุการฯ สรุปประเด็นและนำเสนอที่ประชุมในครั้งต่อไป

๒. การจัดทำฐานข้อมูลเพื่อสนับสนุนกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุข

ฝ่ายเลขานุการฯ ได้แจ้งให้ที่ประชุมทราบว่าจากข้อสั่งการของคณะกรรมการอำนวยการพูดคุยเพื่อสันติสุขฯ ในการประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๕๘ เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๘ และการประชุมครั้งที่ ครั้งที่ ๓/๒๕๕๘ เมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๘ มอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดหาข้อมูลประกอบการสนับสนุนกระบวนการพูดคุยฯ เพื่อแสดงให้เห็นว่าฝ่ายรัฐมีความจริงใจใช้กระบวนการพูดคุยฯ เป็นเครื่องมือแสวงหาทางออกจากความขัดแย้ง ซึ่งข้อมูลต่างๆ ประกอบไปด้วย

๑) ข้อมูลรายชื่อผู้ที่มีหมายจับคดีความมั่นคง

๒) ข้อมูลรายชื่อผู้ที่ถูกดำเนินคดีในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

๓) ข้อมูลรายชื่อผู้ต้องขังคดีความมั่นคงและผู้ที่อยู่ภายในข่ายรับการพักโทษ

โดยขอความร่วมมือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการรวบรวมและนำส่งข้อมูลในส่วนที่หน่วยงานรับผิดชอบให้ฝ่ายเลขานุการฯ ไปพิจารณารวบรวม เพื่อจัดทำเป็นฐานข้อมูลต่อไป

มติที่ประชุม

มอบหมายฝ่ายเลขานุการฯ ดำเนินการดังนี้

๑. ศึกษารายละเอียดข้อมูลที่ต้องการจัดเก็บจากแต่ละหน่วยงานว่าต้องการข้อมูลประเภทใดบ้าง เพื่อประโยชน์ในการใช้ประกอบกระบวนการยุติธรรม

๒. ประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแจ้งรายละเอียดการจัดส่งข้อมูล และวิธีการรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดส่งให้ฝ่ายเลขานุการฯ โดยให้มีระบบการจัดเก็บข้อมูลที่น่าเชื่อถือด้วย

ทั้งนี้ แนวทางการดำเนินงานของคณะกรรมการเพื่อสนับสนุนข้อสั่งการนายกรัฐมนตรีเกี่ยวกับงานยุติธรรมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ข้อ ๓ การประชาสัมพันธ์และปฏิบัติการข่าวสาร (Information Operations : IO) เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ จชต. รวมทั้งกฎหมายที่สนับสนุนกระบวนการยุติธรรม และข้อ ๔ แนวทางการทบทวนการโอนอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของรัฐมนตรีมาเป็นของนายกรัฐมนตรี ภายใต้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ เห็นควรนำเสนอเป็นวาระเพื่อพิจารณาในการประชุมครั้งต่อไป

เลิกประชุม

เวลา ๑๒.๑๕ น.

(นางสาวชีว์รัตน์ สุ่มงคล)

นักวิชาการยุติธรรมปฏิบัติการ

ผู้จัดรายงานการประชุม

(นายชาติรี จันทรพิญ)

ผู้อำนวยการสำนักงานนโยบายและประสานแผนกระบวนการยุติธรรม

อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

(นายสมณั พรหมรส)

รองผู้อำนวยการสำนักงานกิจการยุติธรรม

อนุกรรมการและเลขานุการ

ผู้ตรวจรายงานการประชุม